

פרשת וארא תשע"ו

הרב ארי דוד קאהן
Adk1010@gmail.com

Rabbi Ari Kahn
<http://arikahn.blogspot.com>

1. שמות פרק ה

[מפטיר] (כב) וישב משה אליה' ויאמר אדוני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתיני: (כג) ומאז באתי אל-פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא-הצלת את-עמך: שמות פרק ו' (א) ויאמר ה' אל-משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה פי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: ס' פרשת וארא (ב) וידבר אלהים אל-משה ויאמר אליו אני ה': (ג) וארא אל-אברהם אל-יצחק ואל-יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם:

2. בראשית פרק יז

(א) ויהי אברהם בן-תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' אל-אברהם ויאמר אליו אני-אל שדי התהלך לפני והיה תמים: (ב) ואתנה בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאד מאד: (ג) ויפל אברהם על-פניו וידבר אתו אלהים לאמר: (ד) אני הגה בריתי אתך והיית לאב המון גוים: (ה) ולא יקרא עוד את-שמך אברהם והיה שמך אברהם כי אבי-המון גוים נתתיך: (ו) והפרתי אתך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים ממך יצאו: (ז) והקמתי את-בריתי ביני ובינך וביני ורעה אתריך לדרתם לבניית עולם להיות לה' לאלהים ולרעה אתריך: (ח) ונתתי לה' ולרעה אתריך אתו ארץ מגרית את כל-ארץ כנען לאחזת עולם והייתי להם לאלהים: (ט) ויאמר אלהים אל-אברהם ואתה את-בריתי תשמר אתה ורעה אתריך לדרתם: (י) זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם וביני וביניכם ורעה אתריך המול לכם כל-זכר: (יא) ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: (יב) וכן-שמנת ימים ימול לכם כל-זכר לדרתיכם יליד בנית ומקנת-פסח מכל בן-זכר אשר לא מזרעה הוא:

3. רש"י בראשית פרק יז פסוק א

אני אל שדי - אני הוא שיש די באלהותי לכל בריה, לפיכך התהלך לפני ואהיה לך לאלוה ולפטרונו, וכן כל מקום שהוא במקרא פירושו די יש לו, והכל לפי הענין:

4. בראשית פרק כח

(א) ויקרא יצחק אל-יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא-תקח אשה מבנות כנען: (ב) קום לה' פדגה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח-לה' משם אשה מבנות לבן אחי אמך: (ג) ואל שדי יברך אתך ויפרך וירבה והיית לקתל עמים:

5. בראשית פרק לה, י-יא

(י) ויאמר-לו אלהים שמך יעקב לא-יקרא שמך עוד יעקב כי אם-ישראל יהיה שמך ויקרא את-שמו ישראל: (יא) ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקתל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציה יצאו:

6. בראשית פרק מג פסוק יד

ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש ושלח לכם את-אחיכם אחר ואת-בנימין ואני באשר שכלתי שקלתי:

7. רש"י בראשית פרק מג פסוק יד

אל שדי - שדי בנתינת רחמיו, וכדי היכולת בידו ליתן, יתן לכם רחמים, זהו פשוטו. ומדרשו מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשן, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין:

8. בראשית פרק מח

(ג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-יֹסֵף אֵל שְׂדֵי נְרָאָה-אֵלֵי בְלוּז בְּאָרֶץ כְּנָעַן וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ: (ד) וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַנְּגִי מִפְּרֹדֶה וְהַרְבִּיתֶיךָ וּנְתַתִּיךָ לְקַהֲל עַמִּים וְנִתַּתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְזֶרְעֶךָ אַחֲרַיִךָ אַחֲזַת עוֹלָם:

9. בראשית פרק מט, כב-כו

(כב) בֶּן פְּרֵת יוֹסֵף ... אָבֹן יִשְׂרָאֵל: (כה) מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעֲזֹרְךָ וְאֵת שְׂדֵי וַיְבָרְכֶךָ בְּרַכַּת שְׁמַיִם מְעַל בְּרַכַּת תְּהוֹם רַבָּצָת תַּחַת בְּרַכַּת שְׂדֵים וְרַחֵם: (כו) בְּרַכַּת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל-בְּרַכַּת הוֹרֵי עַד-תַּאֲזוּת גְּבַעַת עוֹלָם תְּהִלִּינָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקַדְקֹד נְזִיר אַחִיו: פ

10. ספר קהלת יעקב - ערך נד

וזה סוד שדי שהוא לשון שדים ראשי תיבות דד ימין שמאל

11. רש"י שמות פרק ו

[ג] וארא - אל האבות: באל שדי - הבטחותים הבטחות ובכולן אמרתי להם אני אל שדי: ושמי ה' לא נודעתי להם - לא הודעתי אין כתיב כאן אלא לא נודעתי לא נכרתי להם במדת אמתות שלי שעליה נקרא שמי ה' נאמן לאמת דברי, שהרי הבטחותים ולא קיימתי:

12. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יב עמוד א

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, בְּשַׁעָה שֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה מְרַחֵב וְהוֹלֵךְ כְּשִׁתִּי פְקַעִיּוֹת שֶׁל שְׁתֵּי, עַד שֶׁגָּעַר בּו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִעֲמִידוּ, שֶׁנֶּאֱמַר, "עֲמוּדֵי שְׁמַיִם יְרוּפְפוּ - וַיִּתְמָהוּ מִגְּעַרְתּוֹ", וְהִיָּינוּ דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִוִּי, מֵאִי דְכַתִּיב, (בראשית יז) "אֲנִי אֵל שְׂדֵי", אֲנִי אֵל שְׁאֲמַרְתִּי לְעוֹלָמִי "דֵּי"! אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, בְּשַׁעָה שֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל, הִיָּה מְרַחֵב וְהוֹלֵךְ, עַד שֶׁגָּעַר בּו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּבְשׂוּ, שֶׁנֶּאֱמַר, (נחום א) "גּוֹעַר בַּיָּם - וַיִּבְשׂהוּ".

13. רמב"ן דברים פרק לג פסוק טז

הברכה הזאת תבוא לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו. או טעמו, רצון שוכני סנה תבוא לראש יוסף, ואל תתמה על החפץ שיכנה אותו בלשון נקבה, כי כן בלשון ארמית ורעות מלכא [עזרא ה יז], ולשון חכמים חפצת נפשו: ועל דרך האמת יאמר, שהרצון ששכן בסנה היא תבוא לראש יוסף, שבה ירים ראש. והזכיר סמוך במקום מוכרת, וכמוהו רבים. או יסמוך אל השם הנכבד הנזכר, ורצון ה' השוכן בסנה תבוא לראש יוסף. וזאת ברכת יעקב [בראשית מט כה] מאל אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך:

14. רעיא מהימנא ספר דברים פרשת כי תצא דף רפג/א*

מטטרון מלאך דמלאכים אבל מסטרא דאילנא דחיי שדי איהו יסוד

15. רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת פנחס דף רלו/א*

ויקח משה את עצמות יוסף עמו. עצמות יוסף עמו. עצמות צדיק יסוד עלמין דרגא דיוסף הצדיק ועלייהו

16. זוהר תוספות דף רעו/א

זכור את יום השבת לקדשו ברזא דברית דהוא יסוד דאחיד ביה יוסף וע"ד אקרי שבת דהא יוסף כל אקרי שבת נמי כל דכל ענוגא ותפנוקא נפיק מניה לקיימא עלמין כלהון ועל דא שבתא כללה עשה ולא תעשה בגין דיוסף נמי בוכרא דנטייל ב' חולקין.

17. פרקי דרבי אליעזר [היגר] - "חורב" פרק מ ד"ה ירידה ששית שירד

ר' אלעזר המודעי אומ' מיום שנבראו שמים וארץ נקרא שם החר חורב, וכשנגלה הב"ה על משה מתוך הסנה על שם הסנה נקרא הר סיני והוא חורב, ומניין שקבלו ישראל התורה בהר חורב, שני יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב,

18. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סז עמוד א

ולימא הכי: הסנה הסנה, לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקדוש ברוך הוא שכינתיה עלך, אלא משום דמייכת מכל אילני אשרי קודשא בריך הוא שכינתיה עלך.

19. שמות פרק ג

(א) ומלשה הנה רעה את צאן יתרו חתנו פתו מדגו וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הנה האלהים חרבה: (ב) וירא מלאך ה' אליו בלפתאש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל: (ג) ויאמר מלשה אסרה בנא ואראה את המראה הגדל הגה מדוע לא יבער הסנה: (ד) וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר מלשה ויאמר הגני: (ה) ויאמר אל תקרב ה' של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא: (ו) ויאמר אנכי אלתי אביך אלהי אברהם אלתי יצחק ואלתי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אליהם: (ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו: (ח) וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ והוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הפנועני והחתי והאמרי והפרזי והחני והיבוי: (ט) ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם: (י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים: (יא) ויאמר משה אליהם מי אנכי כי אלה אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים: (יב) ויאמר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וזה־לֶךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הַתֵּר הַזֶּה: (יג) ויאמר משה אליהם הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלתי אבותיכם שלחני אליכם ואמר לי מה שמו מה אמר אלהם: (יד) ויאמר אלהים אל משה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם: (טו) ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלתי יצחק ואלתי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר: (טז) לך ואספתי את זקני ישראל ואמרת אלהם ה' אלהי אבותיכם נראה אלי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים: (יז) ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הפנועני והחתי והאמרי והפרזי והחני והיבוי אל ארץ זבת חלב ודבש: (יח) ושמעו לקלך וביאת אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים ואמרתם אליו ה' אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה גלכה לא דרף שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלהינו: (יט) ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד תזקה: (כ) ושלחתי את ידו והפיתי את מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה בקרבן ואחריו יבן ישלח אתכם: (כא) ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והיה כי תלכו לא תלכו ריקם: (כב) ושאלה אשר משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת ושמתם על בניכם ועל בנותיכם ונצלתם את מצרים:

20. רש"י שמות פרק ג פסוק יד

אהיה אשר אהיה - אהיה עמם בצרה זו אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכות. אמר לפניו רבונו של עולם, מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו. אמר לו יפה אמרת, כה תאמר וגו':

21. רש"י שמות פרק ג

[טו] זה שמי לעלם - חסר וי"ו, לומר העלימהו, שלא יקרא ככתבו:

22. שמות פרק יז

[מפטיר] יד ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושם באני והושע כי מחה אמה את זכר עמלק מתחת השמים: טו ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי: טז ויאמר כי יד על כס זה מלחמה לה' בעמלק מדר דר:

23. רש"י שמות פרק יז

[טז] ויאמר - משה: **כי יד על כס י-ה** - ידו של הקב"ה הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית, ומהו כס, ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם, שנאמר [תהלים ט ז] האויב תמו חרבות לנצח, זהו עמלק שכתוב בו [עמוס א יא] ועברתו שמרה נצח, [תהלים שם] וערים נתשת אבד זכרם המה, מהו אומר אחריו [תהלים ט ח] והי לעולם ישב, הרי השם שלם, [תהלים שם] כונן למשפט כסאו, הרי כסאו שלם:

24. זכריה פרק יד

[ט] והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד:

25. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לב עמוד ב

מאי תקנתיה - יעסוק בתורה, שנאמר +משלי י"ג+ ועץ חיים תאווה באה, ואין עץ חיים אלא תורה, שנאמר +משלי ג'+ עץ חיים היא למחזיקים בה! -

26. פסחים דף נ.א

והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אטו האידנא לאו אחד הוא? - אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. לעולם הבא - כולו הטוב והמטיב. ושמו אחד, מאי אחד, אטו האידנא לאו שמו אחד הוא? - אמר רב נחמן בר יצחק: לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה - נכתב ביו"ד היי ונקרא באל"ף דל"ת, אבל לעולם הבא כולו אחד - נקרא ביו"ד היי, ונכתב ביו"ד היי. סבר רבא למדרשה בפירקא. אמר ליה ההוא סבא: לעלם כתיב, רבי אבינא רמי: כתיב, (שמות ג) זה שמי לעלם, וזה זכרי לדר דר. אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד היי, ונקרא אני באל"ף דל"ת.

27. בראשית רבה (וילנא) פרשת וישלח פרשה עה:יב

ד"א ויהי לי שור וחמור, שור, זה יוסף שנאמר (דברים לג) בכור שורו הדר לו, ... ובן בנו של יוסף עומד לכלות את עמלק, שנאמר (שמות יז) ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב,

28. שמות פרק יג, יח-יט

(יח) ויִסַּב אֱלֹהִים אֶת־הָעַם דְּרֹדֵי הַמִּדְבָּר יַם־סוּף וְחַמְשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (יט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁפִּיעַ הַשְּׁפִיעַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פִּקֹּד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת־עֲצָמוֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם:

29. בראשית פרק טו, יד

וְגַם אֶת־הַגְּזֵי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּן אֶנְכִי וְאַחֲרָיִכֶן יֵצְאוּ בְרִכְשׁ גָּדוֹל:

30. תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק ד

יוסף זכה בעצמות אביו אף הוא לא נתעסק בו אלא משה שני ויקח משה את עצמות יוסף וגוי מלמד שכל העם היו עסוקין בביזה והוא עוסק במצוה

31. בראשית פרק לט, יב

וּתְתַפְּשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה:

32. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה ג

שמעון איש קטרון אומר בזכות עצמות של יוסף אני קורע להם את היס שני ויעזוב בגדו אצלה וינס החוצה (בראשית לט יב) וכתוב היס ראה וינס (תהלים קיד ג).

33. תהלים פרק קיז פסוק ג

הַיָּם רָאָה וַיֵּנֶס הַיַּרְדֵּן יִסַּב לְאַחֲזֹר: